

Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

Наукова бібліотека

Відділ бібліотечного маркетингу, інноваційної
та методичної роботи

*Бібліотека ВНЗ та екологічна освіта
студентської молоді*

Дайджест

Миколаїв 2011

Бібліотека ВНЗ та екологічна освіта студентської молоді [Текст] :
дайджест / уклад.: О. І. Маєр, К. С. Диндеренко. – Миколаїв : НУК, 2011. – 8 с.

Пізнання природи, оволодіння знаннями про неї,
заховає в собі ще не використані досі можливості для того,
щоб знання формували позиції людини.

В. О. Сухомлинський

Екологічна освіта в інтересах сталого розвитку стала пріоритетним напрямом у формуванні освітніх програм. У вищих навчальних закладах створені факультети з підготовки екологів, організовано післядипломне навчання з екологічних дисциплін. Крім того, дисципліна «екологія» є обов'язковою для вивчення студентами всіх спеціальностей у циклі загальнотехнічних і природничих дисциплін. Тому, комплексні бібліотечні програми з екології повинні сприяти кращому засвоєнню програмного матеріалу у навчанні студентів-екологів, економістів, майбутніх фахівців технічного та гуманітарного напрямків. Інформаційно-просвітницькі заходи допоможуть виробити у молоді естетичний смак, гуманітарну освіченість та екологічну грамотність.

Для ефективної популяризації екологічних знань бібліотекам ВНЗ необхідно постійно вивчати інформаційні потреби користувачів з екологічної тематики, установити творчі контакти з кафедрами екології та суміжних наук, співпрацювати з інформаційними структурами, екологічними та природоохоронними організаціями.

Дайджест включає в себе анотовані описи статей з періодичних видань, матеріалів Міжнародних конференцій та Миколаївських міських екологічних читань. Матеріал згруповано за розділами: «Освіта для сталого розвитку в Україні», «Форми і методи екологічного просвітництва».

Освіта для сталого розвитку в Україні

Варюхіна, Л. Н. Діяльність Миколаївського міського центру екологічної інформації та культури [Текст] / Л. Н. Варюхіна, І. Б. Чернова // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 10-13.

У статті розповідається про місце Центру екологічної інформації та культури у системі розповсюдження екологічних знань, виховання екологічної культури у місцевої громади з метою забезпечення її сталого розвитку. Центр працює над створенням методичної бази для екологічного виховання. Для працівників бібліотек різного відомчого підпорядкування проведено цикл занять за темою «Бібліотека як центр екологічної культури». З 2008 року проводяться щорічні Миколаївські міські екологічні читання «Збережемо для нащадків».

Центр має свою сторінку в Інтернет на сайті Центральної бібліотеки для дорослих ім. М. Л. Кропивницького www.niklb.com.

Міжнародний екологічний форум «Довкілля для України» [Текст] // Екологічний вісник. – 2011. – № 2. – С. 1-3.

У рамках Форуму проходила Міжнародна науково-практична конференція «Природно-ресурсний потенціал збалансованого (сталого) розвитку України». Відкриваючи конференцію, координатор Форуму зазначив, що серед важливих чинників переходу до збалансованого розвитку є екологічна свідомість громадян.

Під час роботи Форуму проходили презентації книг, фільмів, колекцій картин молодих художників. Важливою складовою Форуму стала IV Міжнародна виставка «Довкілля – 2011», що включала в себе головні напрями екологічної політики країни. Тематика виставки була представлена такими розділами: «Екологічні технології та менеджмент», «Здоров'я для всіх», «Водні ресурси – життєдайна сила».

Гінда, С. П. Екологічна просвіта як складова формування екологічної свідомості громадян [Текст] / С. П. Гінда // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 31-33.

Висвітлено діяльність Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Миколаївській області.

Інформування населення про екологічні заходи, екологічні проблеми у регіоні здійснюється через веб-сайти Міністерства екології та природних ресурсів України та Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Миколаївській області. Для отримання населенням достовірної екологічної інформації забезпечується видання регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Миколаївській області. На веб-сайті Держуправління створена окрема сторінка, присвячена роботі Громадської ради.

Мамешина, О. С. Нравственная деградация личности и экологические вызовы эпохи [Текст] / О. С. Мамешина // Матеріали IV Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 28-29 жовт. 2011 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2011. – С. 73-79.

В статье рассматривается проблема взаимодействия дефицита нравственности и экологической культуры в украинском обществе. Современный кризис представлен как кризис мирового порядка, мировоззренческий кризис. Автор подчеркивает, что глобальный экологический кризис, непредсказуемые климатические изменения ставят вопросы

экологического образования и формирования экологической культуры населения в ранг наиболее приоритетных.

Концепция устойчивого развития представлена как альтернатива существующей модели псевдоразвития, которая может быть реализована в рамках доктрины «10 золотых миллиардов».

Непеіна, Г. В. Напрями виховання молоді в контексті принципів сталого розвитку суспільства [Текст] / Г. В. Непеіна // Матеріали ІV Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 28-29 жовт. 2011 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2011. – С. 100-103.

Сучасне суспільство наблизилося до важливого етапу, коли необхідний перехід від епохи «доекологічної» до епохи «екологічної». Подальше існування людської цивілізації цілком залежить від того, наскільки і як скоро стануть «екологічними» наші свідомість, поведінка, культура.

Мета статті – висвітлення суті основних напрямів виховання молоді у вищій школі в контексті принципів сталого розвитку суспільства.

Скиба, Ю. А. Методичні аспекти формування еколого-економічних знань, умінь та навичок у студентів-екологів вищих навчальних закладів України [Текст] / Ю. А. Скиба, О. М. Лазерна // Екологічний вісник. – 2010. – № 5. – С. 28-29.

Проблемам формування знань, умінь та навичок еколого-економічного характеру у майбутніх фахівців-екологів у сучасній науково-педагогічній літературі приділено недостатньо уваги. Автор статті розглядає методичні аспекти підготовки фахівців екологічної галузі з курсу «Економіка природокористування».

Скиба, Ю. А. Зміст і структура екологічної освіти в контексті сталого розвитку [Текст] / Ю. А. Скиба, О. М. Лазерна, М. М. Скиба // Екологічний вісник. – 2011. – № 1. – С. 25-26.

На саміті в Ріо-де-Жанейро було проголошено механізм реалізації концепції сталого розвитку. У документах, прийнятих на конференції, освіта трактується як важливий інструмент забезпечення сталого розвитку, виходячи з того, що рівень культури людини не відповідає реаліям часу. Автор статті робить висновки, що провідним завданням сучасної освіти є формування усвідомленості екологічних і етичних норм, цінностей і ставлень, стилю життя, що потрібно для забезпечення сталого розвитку.

Стецюк, К. Етнічно-ментальні чинники формування екологічної культури [Текст] / К. Стецюк // Новий колегіум. – 2011. – № 3. – С. 60-64.

Розглядається етнічний менталітет українського народу в ракурсі взаємовідносин з природою як ефективний чинник формування екологічної культури. Етнічно-ментальні компоненти (світогляд і світовідчуття наших пращурів, традиції, звичаї, казки, міфи та легенди, чарівна краса навколишнього світу) сприятимуть тому, щоб процес формування екологічної культури відбувався у природничій сфері, в діалогічному спілкуванні людини з людиною, з природою.

Стецюк, К. В. Ресурсний підхід до процесу формування екологічної культури [Текст] / К. В. Стецюк // Екологічний вісник. – 2011. – № 5. – С. 23-25.

Запропонована стаття має на меті розкрити сутність ресурсного підходу до розвитку і саморозвитку особистості як важливого чинника активізації процесу формування екологічної культури майбутніх фахівців. Важливо те, щоб, допомагаючи студентам реалізувати своє прагнення до свободи, викладач створював умови для прояву морально-етичних засад молоді. «Завдання етики – розбудити критичну здатність людини до того, щоб оцінити наскільки прийнятним з погляду моралі є то суспільство, в якому

живе людина; змусити замислитися над тим, чи все добре у суспільних відносинах, чи дотримуються люди принципів справедливості, відповідальності, поваги до природи, чи можна змінити наше життя на краще».

Удовиченко, О. О. Впровадження міжнародного проекту «Освіта для стійкого розвитку в дії» в навчальних закладах м. Миколаєва [Текст] / О. О. Удовиченко // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 109-111.

У статті проаналізовано основні напрями розвитку і проблеми освіти для стійкого розвитку, можливі шляхи їх подолання. Автор підкреслює, що без виховання шанобливого ставлення до навколишнього світу, до всіх живих істот неможливо здобути духовне здоров'я, без якого, як показують дослідження, неможливо підтримувати здоров'я фізичне, і, отже, неможливо сформувати людину, яка має право жити в майбутній ноосфері.

Форми і методи екологічного просвітництва

Брюханов, А. Г. Шаги по росе. Опыт экологического просвещения Приморской государственной публичной библиотеки им. А. М. Горького [Текст] / А. Г. Брюханов // Научные и технические библиотеки. – 2009. – № 2. – С. 55-59.

Экологическое направление в работе ПГПБ им. А. М. Горького ставило целью оказывать информационную поддержку всем, кто объединил свои усилия для решения глобальной проблемы времени – экология и безопасность жизнедеятельности. Весь опыт экологических программ должен быть отражен в сборнике «Полезьа в чистом виде».

Наряду с опытом экологического просвещения библиотека предлагает новые «шаги по росе» – создание единого информационного пространства экологического влияния (формирование экологического информационного ресурса на принципиально иной – технологической и интеллектуальной основе).

Бур'ян, Л. Екологічне просвітництво як важлива складова діяльності публічної бібліотеки [Текст] / Л. Бур'ян // Бібліотечний форум. – 2007. – № 3. – С. 31-34.

У статті висвітлено специфіку роботи бібліотеки у сфері екологічного просвітництва: вивчення інформаційних потреб та створення інформаційних ресурсів з питань екології та суміжних наук, організація обслуговування запитів користувачів та координація діяльності з державними і громадськими організаціями, що працюють у галузі екології.

Бычкова, Е. Ф. Массовые мероприятия отдела экологической информации ГПНТБ России: из опыта работы [Текст] / Е. Ф. Бычкова, А. В. Крюкова // Научные и технические библиотеки. – 2011. – № 6. – С. 86-94.

В статье определены характерные направления работы библиотек в сфере экологической информации и экологического просвещения. Освещен большой опыт работы по подготовке и проведению смотров-конкурсов, «круглых столов», форумов. Рекомендованы программы мастер-класса «Поиск экологической информации в Интернете в помощь подготовке экологических мероприятий», тренинга «Создание интернет-видео». Рассмотрены материалы семинара «Роль библиотек в информационном обеспечении глобальных экологических проблем. Проблемы глобального изменения климата». Предложены фильмы по экологии, электронные адреса экологических сайтов крупных библиотек России.

Бычкова, Е. Ф. Роль библиотек в информационном обеспечении глобальных экологических проблем [Текст] / Е. Ф. Бычкова // Библиотековедение. – 2011. – № 3. – С. 128-130.

28 апреля 2011 года отдел экологической информации Государственной публичной научно-технической библиотеки России провел научно-практический семинар «Роль библиотек в информационном обеспечении глобальных экологических проблем. Проблема использования ядерной энергии». Частично изложены доклады выступающих, сделаны акценты на выставках.

Автор статьи подчеркнула, что атомная энергетика привлекает к себе внимание со стороны всевозможных информационных структур. Не случаен интерес и библиотек, которые ищут для себя новые формы работы с читателями.

Бычкова, Е. Ф. Обзор работы Экологической секции на конференции «Крым – 2010» [Текст] / Е. Ф. Бычкова // Научные и технические библиотеки. – 2011. – № 2. – С. 28-40.

Автор статьи освещает работу секции «Экологическая информация и экологическая культура» на конференции «Крым – 2010». Изложены основные положения докладов участников конференции: «Экологические аспекты электронной информации. Может ли быть опасным избыток электронной информации?», «Современная вузовская библиотека как центр экологической познавательной самостоятельности», «Библиотеки – экологической науке и просвещению», «Центр экологической культуры Государственной универсальной научной библиотеки Красноярского края и формирование общественного мнения по проблемам окружающей среды и природопользования». Доклады включали в себя презентации конкурсных материалов и работы соответствующих подразделений библиотек в области экологического просвещения. Большое внимание было уделено вопросам активизации познавательной деятельности студентов.

Бычкова, Е. Ф. Пути совершенствования работы библиотек с экологической информацией [Текст] / Е. Ф. Бычкова // Библиотековедение. – 2008. – № 2. – С. 37-40.

Библиотеки могут стать основным институтом, реализующим право граждан на экологическую информацию. Этот тезис обусловлен как практическим опытом работы библиотек, так и теоретическими работами, представленными в профессиональной прессе и в материалах международных библиотечных конференций. Рассмотрены некоторые особенности, характерные для современной библиотечной системы Российской Федерации и необходимые для успешной работы с экологической информацией.

Автор статьи предлагает пути совершенствования информационного обслуживания читателей по экологической тематике.

Іванова, Н. В. Залучення молоді до екологічного руху: з досвіду Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва [Текст] / Н. В. Іванова, О. А. Ярмоленко // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 45-47.

У доповіді висвітлюються форми роботи бібліотеки, спрямовані на активізацію молодіжного екологічного руху і формування екологічної культури юнацтва. Відображено досвід співпраці з державними, громадськими організаціями, молодіжними творчими клубами в організації та проведенні екологічних акцій.

Щороку бібліотека разом з Миколаївським обласним благодійним фондом «Індиго» за підтримкою Департаменту житлово-комунального господарства міськвиконкому

організовує цикли заходів, приурочені до Всесвітнього дня водних ресурсів і Міжнародного дня Чорного моря.

Криницька, О. О. Екологічна акція як форма популяризації екологічних знань та засіб формування екологічної культури молоді Миколаївщини [Текст] / О. О. Криницька // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 48-50.

Метою статті є розгляд та аналіз складових екологічного мислення, форми екологічної просвіти серед молоді, досвід екологічної роботи серед цільової групи Миколаївського обласного благодійного фонду "Індиго". Висвітлена співпраця з місцевими органами самоврядування, державними службами контролю якості природного середовища, Миколаївським обласним управлінням фізичної культури та спорту в організації та проведенні заходів:

- екологічна акція «Збережемо заповідність Кінбурнської коси»;
- екологічні акції, присвячені Дню Чорного моря, Всесвітньому дню води.

Крюкова, А. В. «Ресурси библиотек для образования в интересах устойчивого развития»: экологические информационно-библиотечные проекты [Текст] / А. В. Крюкова // Библиотековедение. – 2010. – № 6. – С. 112-116.

Обсуждению проблем и перспектив экологического образования в России была посвящена XVI Международная конференция «Образование для устойчивого развития». В рамках этой конференции в стенах Российской государственной библиотеки проводился «круглый стол» на тему «Ресурс библиотек для образования в интересах устойчивого развития».

В статье раскрыт уникальный опыт эколога-просветительской деятельности Государственной публичной научно-технической библиотеки России.

Лебідь, С. Г. Досвід залучення студентів до еколого-просвітницької роботи та вирішення місцевих екологічних проблем [Текст] / С. Г. Лебідь // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 60-62.

Стаття присвячена висвітленню досвіду реалізації різноманітних форм екологічної освіти з залученням студентів екологічного факультету ЧДУ імені Петра Могили та волонтерів громадської організації «Екоспектр». Досвід екопросвітницької роботи дозволяє зробити деякі узагальнення щодо найбільш ефективних, дієвих заходів, які доцільно впроваджувати на практиці для сприяння формуванню екологічної культури як підростаючого покоління, так і більш дорослої аудиторії.

У статті наведено в якості ілюстративного матеріалу невеликий перелік заходів, зазначені загальні принципи, що є необхідними для планування та організації різних видів екопросвітницької діяльності.

Мальдова, С. Д. Экологический центр Тверской ОУНБ им. А. М. Горького [Текст] / С. Д. Мальдова // Научные и технические библиотеки. – 2010. – № 2. – С. 38-41.

Экологический центр в Тверской областной универсальной научной библиотеке им. А. М. Горького открыт в 2005 г. как структура, логически продолжающая деятельность по экологическому просвещению населения и информационному обеспечению всех производственных, научных и образовательных структур, решающих проблемы экологии. Значительная часть мероприятий центра носит информационный характер: участие в долгосрочных целевых программах, проведение дней информации для специалистов, конкурсов, выставок, семинаров с российскими и зарубежными фирмами и крупнейшими предприятиями области, научно-практических конференций. Однако, большая часть мероприятий адресована широкой

читательской, особенно молодежной, аудитории. Одним из действенных способов распространения информации по экологии стал веб-сайт «Экология», разработанный и поддерживаемый сотрудниками Экологического центра и электронного читального зала Тверской ОУНБ.

Мамешина, О. С. Эстетические качества городской среды и визуализация экологических проблем (из опыта преподавания экоориентированных дисциплин) [Текст] / О. С. Мамешина // Материали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 66-71.

В статье рассматриваются эстетические качества городской среды, их влияние на различные стороны жизни человека. Показано влияние негативных тенденций современного градостроительства и актуальность их оценки с позиций визуальной экологии. Приведены данные анкетирования студентов г. Николаева за 2008-2010 гг. Исследование показало изменение представлений респондентов о привлекательности различных мест проживания. Одним из мотивов деятельности молодежи по преобразованию жизненной среды города названа визуализация экологических проблем.

Манушкіна, Т. М. Методичні особливості викладання екологічних дисциплін в аграрному університеті [Текст] / Т.М. Манушкіна // Материали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 72-74.

Наведено методичні прийоми вивчення дисципліни «Екологія і радіобіологія» при проведенні лекційного курсу, практичних робіт та самостійної роботи студентів. Автор відмічає, що в сучасному навчальному процесі застосовуються комунікативні, актуальні та інтерактивні методи навчання. Актуальним методом нині є використання інформаційних технологій, які розвивають у студентів вміння вирішувати поставлені завдання, займатися збором, аналізом і синтезом даних, самостійно мислити, володіти комунікативними навичками. Ефективними при викладанні екології є інтерактивні методи: творчі завдання, ділові та освітні ігри, «мозковий штурм». Самостійна робота студентів здійснюється під час підготовки до семінарських занять, а також у вигляді індивідуальних творчих завдань; опису та порівняння природних, природно-антропогенних та антропогенних екосистем; аналізу наукової статті та доповіді за її матеріалом; наукового повідомлення, реферату; фотографування екологічно небезпечних зон та їх аналізу.

Михнова, И. Б. Итоги Общероссийского конкурса-фестиваля по экологической тематике среди публичных библиотек: новые грани и критерии оценки состояния экологического просвещения в библиотеках России [Текст] / И. Б. Михнова, В. В. Лещинская // Научные и технические библиотеки. – 2011. – № 2. – С. 41-49.

Освещены итоги проведенного в 2009 г. Российской государственной библиотекой для молодежи Общероссийского конкурса-фестиваля печатных и электронных изданий, интернет-проектов и мероприятий по экологической тематике среди публичных библиотек. Анализ работ, поступивших на конкурс, важен для понимания современного состояния экологического просвещения библиотечно-библиографическими средствами, степени использования ресурсов и возможностей библиотек. Большинство библиотек проявили комплексный подход к ведению эколого-просветительской деятельности. Подчинение всех своих мероприятий и изданий методически обоснованной программе по экологическому просвещению становится обязательным условием результативной работы библиотек.

Автор статьи делает вывод, что современное состояние природной среды диктует необходимость объединения всех библиотечных ресурсов для поддержания государственной политики по формированию экологического сознания населения.

Непеїна, Г. В. Ефективні форми виховної роботи зі студентами в контексті впровадження освіти для сталого розвитку [Текст] / Г. В. Непеїна // Матеріали III Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 30 листоп. 2010 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2010. – С. 90-92.

Державна система управління охороною довкілля відчуває гостру потребу у кваліфікованих фахівцях, які швидко сприймають нові вимоги еколого-економічної політики, здатні компенсувати екологічну неосвіченість керівників різного рівня та ефективно вирішувати сучасні екологічні проблеми. Саме тому при професійній підготовці фахівців-екологів необхідним є залучення студентів до активних дій по збереженню довкілля.

У статті наведена характеристика найбільш ефективних форм екопросвітницької роботи зі студентами. Ця робота спрямована на формування інформативного компоненту екологічної культури.

Петрова, М. В. Екологічне мислення молоді: бібліотечний формат [Текст] / М. В. Петрова // Матеріали IV Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», 28-29 жовт. 2011 р. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2011. – С.107-109.

У статті представлено досвід роботи централізованих систем Миколаївської області з екологічного виховання підростаючого покоління. Бібліотеки області напрацювали багатий досвід використання різних форм роботи з екологічної просвіти молоді. Проводяться масові заходи: екологічні круїзи і подорожі, Дні екології, екологічні дебати, еко-діалоги. В інформаційних зонах бібліотек оформлюються постійнодіючі книжково-ілюстративні виставки з питань охорони навколишнього середовища. З метою оперативного задоволення потреб користувачів створюються власні ресурси з питань екології.

Хабарова, Е. И. Вузовская библиотека – ретранслятор экологической информации [Текст] / Е. И. Хабарова, С. М. Сухорукова, Е. В. Голомазова // Библиотекосведение. – 2009. – № 4. – С. 39-33.

Обеспечение современной студенческой молодежи экологической информацией возможно за счет создания специального ресурса экологической информации в Интернете. В качестве экспериментальной площадки для апробации такого межведомственного ресурса по экологии и устойчивому развитию готов выступить библиотечный комплекс Московской государственной академии тонкой химической технологии им. М. В. Ломоносова. О реализации этой идеи и рассказывают авторы статьи, специалисты академии.